

Dosarul nr. 2ra-340/22
2-19163216-01-2ra-04042022

Prima instanță: Judecătoria Criuleni, sediul Central (jud. V. Suceu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. L. Pruteanu, I. Dutca, A. Malîi)

DECIZIE

13 iulie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Maria Ghervas
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Aliona Miron
Mariana Pitic

examinând recursul declarat de către Veniamin Negru, reprezentat de avocatul Eduard Hadei,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Veniamin Negru împotriva Dorenei Negru, intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Criuleni și Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Chișinău, sectorul Centru cu privire la schimbarea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor,

împotriva deciziei din 29 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Veniamin Negru, reprezentat de avocatul Eduard Hadei, a fost admis apelul declarat de Dorina Negru, reprezentată de avocatul Ivan Turceac, a fost casată parțial hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central și a fost emisă în partea casată o nouă hotărâre,

constată:

La data de 14 octombrie 2019, Veniamin Negru a depus cerere de chemare în judecată împotriva Dorenei Negru, intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Criuleni și Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Chișinău, sectorul Centru cu privire la schimbarea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor.

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că prin decizia din 20 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și decizia din 15 mai 2019 a Curții Supreme de Justiție, a fost stabilit domiciliul copilului minor XXXXX cu mama Dorina Negru.

A menționat că ulterior pronunțării deciziei din 20 septembrie 2018 a Curții de

Apel Chişinău, la XXXXX minorul XXXXX a împlinit vârsta de 10 ani.

Reclamantul a afirmat că atingerea vârstei de 10 ani îi conferă minorului XXXXX posibilitatea legală de a-şi manifesta opinia, în temeiul art. 63 alin. (2) din Codul familiei, cu privire la stabilirea de către instanţa de judecată a domiciliului acestuia cu unul dintre părinţi, în cazul lipsei unui acord între aceştia. Astfel, la 01 februarie 2019, după împlinirea vârstei de 10 ani, copilul minor a dat o declaraţie, în faţa notarului public, prin care a confirmat că doreşte să rămână cu tatăl său. Declaraţia dată, ca de altfel şi faptul juridic al atingerii vârstei de 10 ani, a survenit ulterior posibilităţilor procesuale legale de anexare la cauza civilă, prin care domiciliul copilului minor a fost stabilit cu mama.

Veniamin Negru a specificat că notarul public din Republica Kenya, Nairobi-Zachary Njagi Gathaara, autorizat în modul corespunzător, a certificat că minorul XXXXX s-a prezentat în faţa sa la 01 februarie 2019, identificat de el (de notar), a recunoscut semnătura sa, că el a depus declaraţia de mai sus de bună voie, fără niciun fel de constrângere, influenţă sau coliziune nejustificată, interviul acestuia având loc în mod privat, în oficiul notarului public şi în absenţa tatălui său, la ora 17:00 conform orei Africii de Est.

A precizat că la 02 aprilie 2019, ambasada Republicii Moldova la Ankara, Turcia, a certificat autenticitatea documentului dat, confirmând legalitatea procesuală a obţinerii acestuia. Anterior, la 22 martie 2019, acelaşi act a fost confirmat de secţia consulară a Ambasadei Republicii Kenya în Ankara, Turcia. Iar, la începutul lui iunie 2019, actul dat a ajuns la reclamant.

A notat că, în privinţa validităţii şi autenticităţii actului dat, au fost excluse oricare neclarităţi, actul având forma necesară cerută de lege pentru asemenea circumstanţe.

A mai susţinut că la 11 iunie 2019, notarul Melnic Oxana a legalizat semnătura traducătorului autorizat Covtun Nina, în ceea ce ţine de certificarea de către aceasta a exactităţii traducerii cu textul înscrisului în original (din engleză în română), conferind actului forma cerută de lege, în sens procesual.

Reclamantul consideră că pentru speţa în cauză, este foarte important de reţinut faptul juridic al dobândirii la împlinirea a vârstei de 10 ani, a capacităţii de exerciţiu, adevărat limitată, a minorului XXXXX, instituită de legea materială şi anume, art. 63 alin. (2) din Codul familiei. Din conţinutul pct. 12 al declaraţiei date în faţa notarului, se constată că XXXXX, prin părerea sa, manifestă dorinţa de a rămâne mereu cu tatăl său, fiind indicate următoarele: „Aş dori să locuiesc cu tatăl meu, deoarece tatăl meu este aventuros şi mă i-a cu sine în diferite locuri precum Dubai, Ucraina, Etiopia, Mozambic şi altele pe care nu le mai ţin minte”. În pct. 19 din declaraţie se indică „Sunt un copil norocos. Sunt fericit că sunt cu tatăl meu şi mi-aş dori să fiu cu dânsul mereu”, copilul apreciind conştient alegerea sa, prin opinie liber exprimată, a traiului în comun cu tatăl său, subliniind în mod aparte relaţia puternică şi specială, pe care o are cu acesta.

Reclamantul a relatat că despre mama sa, copilul minor a remarcat primirea de la aceasta a cadourilor scumpe (pct. 10 din declaraţie), ceea ce nu modifică în esenţă comportamentele şi atitudinile generale relevante de ataşament al acestuia că ar vrea să rămână mereu cu tatăl său, iar mama sa să îl viziteze.

A indicat că domiciliul său în Republica Moldova este în mun. Chișinău, str. XXXXX, iar apartamentul în care își are reședința aparține mamei sale Maria Negru, fiind locul unde locuiește copilul minor atunci când se află în Moldova, alături de tatăl său. În prezent, temporar se află în interes de serviciu în Republica Kenya, capitala Nairobi.

Reclamantul a declarat că, are capacitatea de a-i asigura copilului minor necesitățile cerute de lege pentru educația calitativă, precum activități extrașcolare interactive și asistență medicală calitativă. În acest context, a evidențiat că copilul minor aproape de 4 ani se află exclusiv cu el, fiind fericit de ceea ce i se întâmplă, în condițiile în care permanent comunică cu mama sa, care vede și înțelege că fiului ei îi este foarte bine și confortabil la școala la care învață, mediul social în care își petrece timpul și oamenii care îl înconjoară. Iar, întreținerea copilului minor întotdeauna a fost asigurată în exclusivitate de către reclamant, în ultimii aproape 4 ani, acest lucru fiind făcut în străinătate în Nairobi, Kenya.

A comunicat că atașamentul natural al copilului XXXXX față de mama sa, în mod cert era indus de calitatea de mamă și lipsa tatălui în perioada de la nașterea copilului până în anul 2016. Dar chiar și în perioada dată, reclamantul a făcut tot posibilul ca familia să-i fie alături și în străinătate. Negru Dorina cu Negru Andrei au locuit, în marea parte a timpului, acolo unde era detașat Negru Veniamin la serviciu -Libia, Kenya, Ghana, Moldova.

A precizat că copilul minor comunică nestingherit cu mama sa, sincer și neinfluențat, diferența constând doar în faptul că acesta împărtășește valorile propuse de tatăl său - libera alegere și expunere a gândurilor, comunicare fără prejudecăți de natură rasială sau socială la școala și în mediul în care locuiește, interes sporit față de școală și activități extrașcolare - matematică, științe, dans, actorie, șah, squash și alte genuri de sport.

Veniamin Negru a solicitat schimbarea domiciliului copilului minor XXXXX, născut la XXXXX, de la locul de trai al mamei sale Dorina Negru la locul de trai al tatălui său și încasarea din contul Dorinei Negru în beneficiul său a pensiei de întreținere pentru copilul minor, în mărime de $\frac{1}{4}$ din toate veniturile, până atingerea majoratului.

Prin hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, acțiunea a fost admisă parțial și a fost schimbat domiciliul copilului minor XXXXX, născut la XXXXX, de la locul de trai al mamei sale, Dorina Negru, la locul de trai al tatălui său, Veniamin Negru. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La data de 18 ianuarie 2021 Dorina Negru, reprezentată de avocatul Ivan Turceac, a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea parțială a hotărârii din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central în partea admitterii acțiunii și emiterea în această parte a unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie respinsă.

La 21 ianuarie 2021 Veniamin Negru, reprezentat de avocatul Eduard Hadei, a declarat apel împotriva hotărârii din 23 decembrie 2020 a Judecătoriei Criuleni, sediul Central, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe în partea respingerii acțiunii și emiterea în această parte a unei hotărâri noi, prin care acțiunea să

fie admisă integral.

Prin decizia din 29 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Veniamin Negru, reprezentat de avocatul Eduard Hadei, a fost admis apelul declarat de Dorina Negru, reprezentată de avocatul Ivan Turceac și a fost casată hotărârea din 23 decembrie 2020 a Judecătorei Criuleni, sediul Central în partea admiterii cerinței privind schimbarea domiciliului copilului minor, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri, prin care acțiunea a fost respinsă. În rest, hotărârea primei instanțe a fost menținută. Totodată, s-a încasat din contul lui Veniamin Negru în beneficiul Dorinei Negru suma de 75 de lei, cu titlu de cheltuieli de judecată sub formă de taxă de stat suportate în instanța de apel.

La data de 01 martie 2022 Veniamin Negru, reprezentat de avocatul Eduard Hadei, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, în partea ce respingerii pretenției cu privire la încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor și pronunțarea unei hotărâri noi, prin care acțiunea să fie admisă integral.

În motivarea recursului s-a indicat că instanța de apel a formulat concluzii bazate pe o apreciere unilaterală și arbitrară a materialului probator, fapt ce vine în contradicție cu normele de drept procedural.

A menționat că, unica argumentare, de natură probatorie a instanței de apel, s-a referit la raportul psihologic din 01 iunie 2015, semnat de specialistul-psiholog, eliberat de grădinița privată „Grădina Secretă”, în adresa Direcției pentru protecția copilului Botanica, mun. Chișinău, prin care se constată existența unei dependențe sporite a copilului minor XXXXX față de mama sa, fapt constatat prin decizia din 15 mai 2019 a Curții Supreme de Justiție.

Recurentul a precizat că raportul psihologic menționat a fost întocmit în anul 2015, când minorul avea 7 ani și astfel, consideră că această probă este irelevantă și inaplicabilă. În prezent, copilul minor are peste 13 ani, a obținut în mediul în care se află neîntrerupt din anul 2016, abilități care sunt gestionate fără a fi necesară, cu titlu de indispensabil, intervenția mamei, or, chestiunile legate de faptul dat, urmau a fi înțelese, în principal, de instanța de apel în favoarea acestuia, în interesele sale legate de școală, casă cu condițiile necesare de trai, agrement și apoi, în secundar, legat de interesul părinților.

Recurentul a specificat că fiul XXXXX, la XXXXX împlinește vârsta de 14 ani, moment în care va putea, în condițiile art. 63 din Codul familiei, să formuleze propria alegere, irevocabilă cu incidență la locul de trai, ceea ce determină în fond crearea de oportunități pentru acțiunile acestuia.

A menționat că deplasarea acestuia, de la locul de trai actual (Republica Kenya, or. Nairobi) urmează a se efectua în Republica Moldova împreună cu tatăl său, or impedimentele ridicate de soluția instanței de apel, nu va favoriza manifestarea opiniei copilului în fața unei autorități naționale din RM, ceea ce reprezintă o îngrădire a drepturilor copilului.

Mai mult decât atât, consideră că instanța de apel urma în mod obligatoriu să creeze premisele procesuale de audiere a copilului minor, pentru a se formula convingerea intimă, dar legală, raportată la opinia copilului. Însă, de către instanța de

apel, procesual injust s-a decis soluționarea dosarului în lipsa subiectului care urma să facă declarații - minorul, în mod obligatoriu, cu referire la obiectul cauzei.

În continuare, recurentul a invocat că declarația copilului minor XXXXX, este o probă legală, pertinentă și relevantă, ultimul de 6 ani se află în Kenya cu tatăl său. Astfel, prin această declarație, copilul minor a declarat în fața unei persoane autorizate, notar public, că vrea să rămână cu tatăl său.

Recurentul a mai afirmat că este inginer informatician, are un salariu decent, cu posibilități materiale pentru a asigura copilului minor un trai decent, deține proprietăți imobiliare pentru stabilitatea unui loc de trai civilizată, iar intimata, în prezent are domiciliul cu părinții săi și se află la munci sezoniere în Franța, ceea ce denotă obiectiv starea lucrurilor din punct de vedere material.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele cauzei atestă că decizia motivată a instanței de apel a fost expediată la adresele electronice ale participanților la proces la data de 17 ianuarie 2022 (f.d. 18, volumul II). În cererea de recurs, recurentul a confirmat că a primit decizia instanței de apel la 17 ianuarie 2022.

Astfel, recursul, declarat la 01 martie 2022, este în termen.

Prin notificarea din 04 aprilie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs în adresa Dorenei Negru și a intervenienților accesorii Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Criuleni și Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Chișinău, sectorul Centru, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (f.d. 39, 41-42a, volumul II).

Referințe nu au fost depuse.

În conformitate cu art. 440 alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul din 3 judecători prin încheierea din 29 iunie 2021 a considerat recursul admisibil și a dispus examinarea fondului de un complet din 5 judecători.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recursul declarat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Iar, în conformitate cu art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au

duș la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul probator prezent la materialele cauzei rezultă că la 28 aprilie 2001 a fost încheiată căsătoria între Veniamin Negru și Dorina Negru.

În căsătorie s-a născut la XXXXX copilul XXXXX.

Prin hotărârea din 15 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost desfăcută căsătoria între Veniamin Negru și Dorina Negru.

Prin decizia din 20 septembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, menținută prin decizia din 15 mai 2019 a Curții Supreme de Justiție, a fost stabilit domiciliul copilului minor XXXXX la locul aflării mamei acestuia Dorina Negru și a fost încasată din contul lui Veniamin Negru în beneficiul Dorinei Negru pensia de întreținere pentru copilul minor în mărime de 1/4 din toate veniturile, începând cu data de 11 decembrie 2014 până la atingerea de către copil a majoratului (f.d. 130-140, volumul I).

Materialele cauzei atestă că din anul 2016 până în prezent, copilul minor locuiește în Republica Kenya cu tatăl său, Veniamin Negru.

Prin declarația din 01 februarie 2019, notarul public din Republica Kenya, Nairobi-Zachary Njagi Gathaara, a certificat că minorul XXXXX s-a prezentat în fața sa și a declarat că dorește să locuiască cu tatăl său, Veniamin Negru (f.d. 15-19, volumul I9).

Înaintând prezenta cerere de chemare în judecată, Veniamin Negru a solicitat schimbarea domiciliului copilului minor XXXXX, născut la XXXXX, de la locul de trai al mamei sale Dorina Negru la locul de trai al tatălui său și încasarea din contul Dorinei Negru în beneficiul său a pensiei de întreținere pentru copilul minor, în mărime de ¼ din toate veniturile, până atingerea majoratului.

Prima instanță, fiind investită cu judecarea prezentei cauze, a ajuns la concluzia temeiniciei parțiale a acțiunii, fiind schimbat domiciliul copilului minor XXXXX, născut la XXXXX, de la locul de trai al mamei sale Dorina Negru, la locul de trai al tatălui său, Veniamin Negru, în rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Ulterior, instanța de apel a respins apelul declarat de Veniamin Negru, reprezentat de avocatul Eduard Hadei și a admis apelul declarat de Dorina Negru, reprezentată de avocatul Ivan Turceac, fiind casată hotărârea primei instanțe în partea admiterii pretenției cu privire la schimbarea domiciliului copilului minor și emisă în această parte o nouă hotărâre, prin care acțiunea a fost respinsă. În rest, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Verificând legalitatea deciziei contestate în raport cu prevederile aplicabile la caz și criticile aduse în recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că, atât prima instanță, cât și instanța de apel, la examinarea cerinței de stabilire a domiciliului copilului minor, nu au ținut cont de opinia acestuia.

Or, conform art. 63 alin. (1)-(2) Codul familiei, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate.

În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.)

De asemenea, instanța de apel a ignorat și prevederile art. 54 din Codul familiei, potrivit cărora copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ține cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

Astfel, în acest scop, copilului i se va da, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care îl privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau un organism competent, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională, care stabilește posibilitatea audierii minorului în prezența pedagogului, cât și în prezența părinților.

Așadar, prin prisma acestor prevederi legale, instanța urma să stabilească posibilitatea audierii opiniei copilului asupra problemelor care îi ating interesele, reieșind din vârsta și gradul lui de maturitate, cu utilizarea, la necesitate, a mijloacelor tehnice.

Acest drept al minorului este consfințit și pe plan internațional, prin prisma prevederilor art. 12 din Convenția ONU privind drepturile copilului adoptată la 20 noiembrie 1989, la New York, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 prin care statele părți garantează copilului capabil de discernământ dreptul de a-și exprima liber opinia asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului urmând să fie luate în considerare ținându-se seama de vârsta sa și de gradul său de maturitate.

Aceste împrejurări devin inevitabile, întrucât instanței de judecată îi revine sarcina de a stabili acel interes superior al copilului, care ar înclina balanța justiției către mamă sau către tată, astfel interesul superior al copilului fiind singurul criteriu după care instanța se călăuzește pentru a decide cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

Distinct de aceste constatări, se stabilește că soluția instanței de apel nu conține o argumentare clară din care să rezulte certitudinea adoptării soluției la care s-a ajuns, având o motivare superficială, fără a fi abordate toate aspectele importante în speță, respectiv, instanța de recurs fiind în imposibilitatea să exercite controlul judiciar asupra unei asemenea soluții și să verifice temeinicia și legalitatea hotărârii atacate cu privire la oricare dintre motivele prevăzute de lege, fapt ce dictează remiterea cauzei la rejudecare.

În concluzie și în sensul art. 6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, instanța de recurs ține să menționeze că instanțele de judecată trebuie să indice cu suficientă claritate motivele pe care își întemeiază hotărârile, iar, având în vedere caracterul determinant al concluziilor sale, să precizeze noțiunile ce implică o apreciere a faptelor supuse examinării.

Din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul și a casa integral decizia instanței de apel, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

La rejudecare, instanța de apel urmează să țină cont de cele menționate și reexaminând cauza, să emită o decizie legală și întemeiată, respectând dreptul garantat al părților la un proces echitabil.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție decide:

Se admite recursul declarat de către Veniamin Negru, reprezentat de avocatul Eduard Hadei.

Se casează integral decizia din 29 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Veniamin Negru împotriva Dorinei Negru, intervenienți accesorii Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Criuleni și Direcția Asistență Socială și Protecție a Familiei Chișinău, sectorul Centru cu privire la schimbarea domiciliului copilului minor și încasarea pensiei de întreținere pentru copilul minor, cu restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Maria Ghervas

judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Aliona Miron

Mariana Pitic